

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. Назва державної (цільової) програми:

Державна цільова національно-культурна програма забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року (далі – Програма).

2. Державний замовник або виконавець Програми:

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України.

2. Найважливіші завдання, виконані у звітному періоді

Програмою у звітному періоді передбачено виконання таких завдань:

зміцнення державного статусу української мови, вироблення дієвого механізму її захисту, розвитку та популяризації;

забезпечення дотримання посадовими і службовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування, іншими посадовими та службовими особами вимог закону щодо обов'язковості використання державної мови під час виконання своїх посадових обов'язків, недопущення її дискримінації;

мотивування населення України до вивчення, навчання та спілкування українською мовою, запровадження та реалізації відповідних проєктів;

розроблення та створення мережі курсів з вивчення української мови (зокрема дистанційних та онлайн-курсів) для різних категорій осіб, у тому числі на безоплатній основі, здійснення інших заходів щодо сприяння опануванню державної мови;

покращення якості викладання державної мови в закладах освіти;

запровадження і проведення іспитів на рівень володіння державною мовою, а також міжнародного сертифікаційного іспиту з української мови як іноземної на підставі затверджених вимог до рівнів володіння українською мовою як іноземною A1-C2 відповідно до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (вивчення, викладання, оцінювання) для іноземців, які виявили бажання вивчати українську мову;

розвиток національної словникової бази та забезпечення вільного доступу до неї користувачів;

підтримка інновацій, нових знань та розвитку сучасних культурних індустрій, збільшення кількості та покращення якості україномовного аудіовізуального культурного продукту на телебаченні, радіо, у кіно- та відеомережі, забезпечення доступу глядачів до кращих творів європейської та світової кінематографії, зокрема стимулювання дублювання українською мовою творів класики світового кінематографа;

сприяння створенню інформаційної, зокрема медійної, україномовної продукції для дітей;

сприяння запровадженню освітніх теле- та радіопрограм, онлайн-курсів з української історії та культури;

подальша підтримка книговидавничої справи в Україні, зокрема видання книг українською мовою, у тому числі перекладної літератури, підвищення конкурентоспроможності української книжкової продукції як на вітчизняному книжковому ринку, так і за межами України;

створення умов для підвищення обізнаності громадян про порядок застосування норм законодавства про державну мову у відповідних сферах, забезпечення реалізації громадянами права на одержання інформації та послуг українською мовою, зокрема через медіа, рекламу, розширення україномовного інформаційного простору, у тому числі за кордоном.

Серед найбільш значимих результатів реалізації завдань та заходів Програми у 2024 році:

у межах завдання із зміцнення державного статусу української мови, вироблення дієвого механізму її захисту, розвитку та популяризації: проводились інформаційно-комунікативні кампанії щодо популяризації української мови; здійснювалося періодичне інформування щодо дотримання посадовими і службовими особами органів влади вимог законодавства щодо обов'язковості використання державної мови під час виконання своїх обов'язків та недопущення її дискримінації; регулярно проводився моніторинг дотримання норм законодавства щодо мови освітнього процесу та проведення культурно-мистецьких заходів у закладах освіти та культури; Українським інститутом національної пам'яті підготовлено інформаційно-просвітницькі стенди про мововбивство як складову геноцидної політики росії (<http://surl.li/scvukb>), виставка мала медійний резонанс і демонструвалася протягом місяця;

у межах завдання з розроблення та створення мережі курсів з вивчення української мови (зокрема дистанційних та онлайн-курсів) для різних категорій осіб, у тому числі на безоплатній основі, здійснення інших заходів щодо сприяння опануванню державної мови: МКСК підписано меморандум про взаємодію та співпрацю із громадською організацією «Українська гуманітарна платформа» у межах Всеукраїнського руху «Єдині» задля створення умов для всебічного розвитку та поширення української мови як державної, підвищення престижу її використання, посилення ролі в українському суспільстві як засобу зміцнення державної єдності, а також популяризації за кордоном. Серед основних напрямків діяльності, зазначених у меморандумі, — ведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед мешканців України та українців закордоном для залучення аудиторії до курсів і розмовних клубів проєкту «Єдині»; розроблено та затверджено наказом Міністерства культури та стратегічних комунікацій України від 02 серпня 2024 року № 536 Методичні рекомендації щодо запровадження та функціонування розмовних клубів з української мови на базі бібліотечних закладів (https://mcip.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/536_nakaz.pdf); у Національній бібліотеці України для дітей працює щотижневий розмовний клуб «Говоримо українською», в Одеській національній науковій бібліотеці (знаходяться у сфері управління МКСК) – мовно-літературний клуб «Дивослово», в регіонах на базах

бібліотечних закладів запроваджуються та діють розмовні клуби;

у межах завдання із запровадження і проведення іспитів на рівень володіння державною мовою, а також міжнародного сертифікаційного іспиту з української мови як іноземної на підставі затверджених вимог до рівнів володіння українською мовою як іноземною А1 – С2 відповідно до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (вивчення, викладання, оцінювання) для іноземців, які виявили бажання вивчати українську мову, розроблено та затверджено Стандарт державної мови «Українська мова як іноземна. Рівні загального володіння А1 – С2» (рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 29 серпня 2024 року № 279, (<https://moval.gov.ua/news/standart-zatverdzheno>);

у межах завдання із подальшої підтримки книговидавничої справи в Україні, зокрема видання книг українською мовою, перекладної літератури, підвищення конкурентоспроможності української книжкової продукції як на вітчизняному книжковому ринку, так і за межами України МКСК спільно з державною установою «Український інститут книги» розпочато реалізацію програми надання громадянам України державної допомоги на придбання книжкових видань державною мовою «єКнига» (постанова Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2024 року № 1385); організовано національні стенди України та проведено промоційні кампанії на Вільнюському, Лондонському Лейпцизькому, Франкфуртському книжкових ярмарках, Брюссельській книжковій виставці, Болонському ярмарку дитячої книги, Міжнародному книжковому ярмарку у Варшаві;

у межах завдання із створення умов для підвищення обізнаності громадян про порядок застосування норм законодавства про державну мову у відповідних сферах, забезпечення реалізації громадянами права на одержання інформації та послуг українською мовою, зокрема через медіа, рекламу, розширення україномовного інформаційного простору та підтримки популяризації української мови за кордоном: на сайті Українського інституту у розділі «Українська мова» розміщено перелік онлайн-ресурсів для вивчення української мови <https://ui.org.ua/sectors/language/>; наказом Міністерства освіти і науки України від 16 травня 2024 року № 701 затверджені Рекомендації щодо використання модифікованих (скорочених) програм з української мови, української літератури, історії України, географії для закладів загальної середньої освіти (модифіковані навчальні програми адресовані тим учням, які пропустили навчання або навчалися не за українськими освітніми програмами протягом тривалого періоду, а також усім, у кого є необхідність надолужити або повторно опрацювати навчальний матеріал); на освітній платформі «Всеукраїнська школа онлайн» (<https://lms.e-school.net.ua/>) розміщено відеоуроки, зокрема з української мови, літератури, що сприяють наданню рівного доступу до якісної шкільної освіти учням за державними стандартами України.

Національна платформа з вивчення української мови МКСК (<https://speakukraine.net>) зібрала в одному місці ефективні онлайн та офлайн

ресурси, а також мобільні додатки з вивчення української мови, як для українців, які хочуть підвищити рівень володіння українською мовою, так і для іноземців, які прагнуть її вивчити «з нуля».

Отримані результати реалізації Програми сприяють вирішенню ключових проблем та досягненню її мети, а саме:

усунення суперечностей між мовною ідентичністю та мовними практиками українців спричиняє консолідації суспільства;

зміцнення позицій української мови в культурно-інформаційному просторі забезпечує її ширше використання в медіа та мистецтві;

посилення статусу української мови як засобу міжетнічного спілкування сприяє суспільній єдності;

збільшення частки культурного продукту українською мовою стимулюватиме розвиток національної культури;

дотримання прав громадян на отримання інформації та послуг державною мовою підвищить рівень комунікативної доступності та правової захищеності.

4. Обсяги та джерела фінансування програми

4.1. Обсяги та джерела фінансування програми у звітному періоді, передбачені Програмою:

за рахунок коштів державного бюджету 1 040 646 тис. гривень;

за рахунок місцевих бюджетів 16074 тис. гривень;

інші джерела фінансування (міжнародна технічна допомога) 4500 тис. гривень.

4.2. Планові обсяги та джерела фінансування програми у звітному періоді:

за рахунок коштів державного бюджету 1 040 646 тис. гривень;

за рахунок місцевих бюджетів 16074 тис. гривень;

інші джерела фінансування (міжнародна технічна допомога) 4500 тис. гривень.

4.3. Фактичні обсяги та джерела фінансування програми у звітному періоді:

за рахунок коштів державного бюджету 299 490 тис. гривень;

за рахунок місцевих бюджетів 99 515 тис. гривень.

4.4. Сумарні касові видатки програми у звітному періоді за рахунок коштів державного бюджету 299 490 тис. гривень.

5. Основні результати виконання програми за поточний рік:

У межах реалізації Програми у 2024 році досягнуто таких результатів:

Найменування завдання	Найменування показника у межах виконання заходів завдань	Плановий показник	Фактичний показник	Досягнення очікуваних результатів
1. Зміцнення державного статусу української мови, вироблення дієвого механізму її захисту, розвитку та популяризації	кількість заходів з популяризації української мови (одиниць)	74	1817	Перевиконано у 25 разів

3. Мотивування населення України до вивчення, навчання та спілкування українською мовою, запровадження та реалізації відповідних проєктів	кількість проєктів /заходів (одиниць)	165	4867	Перевиконано у 29 разів
	кількість осіб, охоплених відповідними заходами (тис. осіб)	10,106	123,9	Перевиконано у 12 разів
4. Розроблення та створення мережі курсів з вивчення української мови (зокрема дистанційних та онлайн-курсів) для різних категорій осіб, у тому числі на безоплатній основі, здійснення інших заходів щодо сприяння опануванню державної мови	кількість майданчиків з вивчення української мови (одиниць)	100	257	Перевиконано у понад 2 рази
5. Покращення якості викладання державної мови в закладах освіти	кількість програм/проєктів (одиниць)	1	25	Перевиконано у 25 разів
	кількість відповідних заходів (одиниць)	175	224	Незначне перевиконання
	кількість проведених заходів/слухачів (тис. осіб)	9	11	Незначне перевиконання
6. Запровадження і проведення іспитів на рівень володіння державною мовою, а також міжнародного сертифікаційного іспиту з української мови як іноземної на підставі затверджених вимог до рівнів володіння українською мовою як іноземною А1-С2 відповідно до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (вивчення, викладання, оцінювання) для іноземців, які виявили бажання вивчати українську мову	кількість розроблених нормативно-правових актів (одиниць)	1	1	Виконано у повному обсязі
8. Розвиток національної словникової бази та забезпечення вільного доступу до неї користувачів	кількість укладених та виданих словників (словників)	0,83	1	Виконано у повному обсязі
12. Подальша підтримка книговидавничої справи в Україні, зокрема видання книг українською мовою, у тому	кількість реалізованих програм і заходів (одиниць)	135	251	Перевиконано у майже 2 рази

числі перекладної літератури, підвищення конкурентоспроможності української книжкової продукції як на вітчизняному книжковому ринку, так і за межами України:	кількість придбаних/виданих книг (тис. примірників)	130	629,9	Перевиконано у майже 5 разів
13. Створення умов для підвищення обізнаності громадян про порядок застосування норм законодавства про державну мову у відповідних сферах, забезпечення реалізації громадянами права на одержання інформації та послуг українською мовою, зокрема через медіа, рекламу, розширення україномовного інформаційного простору, у тому числі за кордоном	кількість створених інформаційних продуктів (одиниць)	16	27500	Переконано у понад 1700 разів

Динаміка показників Програми, які виконані не у повному обсязі:

Найменування показників програми, які виконані не в повному обсязі	Плановий/Фактичний	Причина не виконання	Що зроблено для виправлення ситуації
1. Зміцнення державного статусу української мови, вироблення дієвого механізму її захисту, розвитку та популяризації/ <u>кількість осіб, охоплених відповідними заходами</u> (тис. осіб)	66/ 25,5	Відхилення показника від запланованого зумовлено впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, що склалися після повномасштабного воєнного вторгнення росії в Україну. До основних причин належать триваюча воєнна загроза, періодичні енергетичні виклики, які впливають на учасників заходів	Зосереджено увагу на досягненні показника у наступних звітних періодах з урахуванням виявлених викликів та загроз

2. Забезпечення дотримання посадовими і службовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування, іншими посадовими та службовими особами вимог закону щодо обов'язковості використання державної мови під час виконання своїх посадових обов'язків, недопущення її дискримінації/ <u>кількість осіб, охоплених відповідними заходами</u> (тис. осіб)	200/ 33,6	Відхилення показника від запланованого зумовлено впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, що склалися після повномасштабного воєнного вторгнення росії в Україну. До основних причин належать триваюча воєнна загроза, періодичні енергетичні виклики, які впливають на учасників заходів	Зосереджено увагу на досягненні показника у наступних звітних періодах з урахуванням виявлених викликів та загроз
4. Розроблення та створення мережі курсів з вивчення української мови (зокрема дистанційних та онлайн-курсів) для різних категорій осіб, у тому числі на безоплатній основі, здійснення інших заходів щодо сприяння опануванню державної мови/ <u>кількість осіб, охоплених відповідними заходами</u> (тис. осіб)	33,6/ 26,251	Відхилення показника від запланованого зумовлено впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, що склалися після повномасштабного воєнного вторгнення росії в Україну. До основних причин належать триваюча воєнна загроза, періодичні енергетичні виклики, а також міграційні процеси, які впливають на учасників заходів	Зосереджено увагу на досягненні показника у наступних звітних періодах з урахуванням виявлених викликів та загроз. З метою залучення донорської грантової та міжнародно-технічної допомоги з боку відповідних структур для запровадження і популяризації безоплатних курсів, онлайн-платформ МКСК звернулося до проєкту UCBI-4 Компанії «Кімонікс Інтернешнл Інк.» з проханням розглянути можливість підтримати МКСК у впровадженні заходів для підвищення рівня володіння українською мовою серед громадян України у рамках проєкту «Зміцнення громадської довіри UCBI-4», де МКСК виступає одним із бенефіціарів. Станом

			на лютий 2025 року відповідь не надходила.
9. Підтримка інновацій, нових знань та розвитку сучасних культурних індустрій, збільшення кількості та покращення якості україномовного аудіовізуального культурного продукту на телебаченні, радіо, у кіно- та відеомережі, забезпечення доступу глядачів до кращих творів європейської та світової кінематографії, зокрема стимулювання дублювання українською мовою творів класики світового кінематографа/ <u>кількість доступного україномовного продукту</u> (одиниць)	284/ 130	Відхилення показника від запланованого зумовлено впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, що склалися після повномасштабного воєнного вторгнення росії в Україну. До основних причин належать триваюча воєнна загроза, періодичні енергетичні виклики, а також міграційні процеси, які впливають як на творців культурного продукту, так і на споживачів. Крім того, через воєнний стан в країні та значне обмеження у фінансуванні грантових програм Українського культурного фонду вектор підтримки з спеціалізованих/секторальних програм було спрямовано на відновлення діяльності якомога більшої кількості митців та представників сфери креативних індустрій	Різноманітність програм та кількість підтриманих Українським культурним фондом проєктів безпосередньо залежать від обсягу фінансування, про що поінформовано МКСК. Зосереджено увагу на досягненні показника у наступних звітних періодах з урахуванням виявлених викликів та загроз
10. Сприяння створенню інформаційної, зокрема медійної, україномовної продукції для дітей/ <u>кількість створеної інформаційної україномовної продукції для дітей</u> (одиниць)	5*/ 2	Обмежене фінансування	Опрацьовується можливість досягнення показників за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством
11. Сприяння запровадженню освітніх теле- та радіопрограм, онлайн-курсів з української історії та культури/ <u>кількість випусків відповідних теле- та радіопрограм</u> (одиниць)	318/ 116	Відхилення показника від запланованого зумовлено впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, що склалися після повномасштабного воєнного вторгнення росії в Україну. До основних причин належать триваюча воєнна загроза, періодичні енергетичні виклики, а також міграційні процеси, які впливають як на	Зосереджено увагу на досягненні показника у наступних звітних періодах з урахуванням виявлених викликів та загроз

		творців культурного продукту, так і на споживачів	
--	--	--	--

** відхилення показника від зазначеного у додатку 3 до Програми, яким передбачено значення цього показника «1010», пояснюється технічною помилкою у його значеннях за завданням 10 по роках у цьому додатку. Враховуючи зазначене, для релевантності отриманого результативного показника за Програмою, наведено плановий показник «5» за завданням 10 додатку 2 до Програми. З огляду на викладене, протягом 2025 року до Програми з метою виправлення зазначених технічних помилок будуть підготовлені відповідні зміни.*

Основні виклики, що вплинули на реалізацію Програми: обмежене фінансування окремих завдань та заходів; наслідки збройної агресії росії проти України, що впливають на можливості проведення заходів у прифронтових та тимчасово окупованих регіонах; енергетичний терор росії.

6. Оцінка ефективності та пропозиції щодо подальшого виконання програми.

Аналіз виконання заходів та завдань Програми у 2024 році в середньому за фактичними показниками перевищує заплановані показники, попри низький рівень фінансування.

Про ефективність реалізації Програми свідчить: збільшення кількості заходів із популяризації української мови (проведено понад 1000 заходів по всій країні); підвищення рівня використання української мови у публічному просторі, медіа та сфері обслуговування; охоплення широкої аудиторії через тематичні ефіри, соціальні кампанії та інформаційні ресурси; покращення доступу до ресурсів для вивчення мови, зокрема через онлайн-курси та мобільні застосунки.

Завдяки виконанню заходів Програми спостерігається поступове зростання зацікавленості населення у вивченні та використанні української мови.

Разом із тим, аналіз показників Програми свідчить про необхідність подальшого системного виконання, затверджених нею завдань та заходів, зокрема у прифронтових і на деокупованих територіях України, розширення ініціатив для молоді та забезпечення сталої підтримки мовних курсів, інших заходів з популяризації української мови, створення україномовної продукції для різних цільових груп, а також передбачення фінансування на реалізацію зазначених заходів у обсягах, не менше планових за Програмою.

**Перший заступник
Міністра культури та
стратегічних комунікацій України**

Галина ГРИГОРЕНКО

СЕД АСКОД Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
№ 03/120/245-25 від 11.03.2025
Сертифікат [3FAA9288358EC0030400000051EC3400C6B8DB00](#)
Підписувач [Григоренко Галина Володимирівна](#)
Дата підписання: [11.03.2025](#)
Дійсний з [19.11.2024 0:00:00](#) по [18.11.2026 23:59:59](#)